

บทที่ 2

วิธีดำเนินการคั่นคว่ำ

สถานที่ทำการคั่นคว่ำ

1. ภาควิชานิติเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
2. สวนคอกอณูพันธุศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

วัสดุและอุปกรณ์ในการทดลอง

1. Microcentrifuge tube ขนาด 1.5 ml	2. Gel dryer
3. Microcentrifuge tube box	4. Magnetic stirrer
5. Microcentrifuge	6. Shaker
7. Micropipette	8. Pipette ปริมาตร 10 ml
9. Micro tips	10. Beaker ปริมาตร 100, 250 และ 1000 ml
11. Micro tips box	12. Rubber bulb (ลูกยางดูดปิเปตต์)
13. Water bath / Heat block	14. ถาดสำหรับขั้วอมเจล
15. Timer (นาฬิกาจับเวลา)	16. ถุงมือ
17. Vortex	18. กระดาษขึงสาร
19. Thermal cycler	20. ขั้วนำสาร
21. Electrophoresis set	22. กระดาษปอนด์
23. PCR tube ขนาด 0.5 ml	24. Balance (เครื่องชั่งสาร)

สารเคมีในการทดลอง

1. น้ำกลั่น	2. Ammoniumpersulfate
3. Proteinase K	4. Tetramethylethylene-diamine
5. Chelex	6. Running buffer (Stock solution)

7. Jump start® mastermix	8. Nitric acid
9. Primer mix (DYS390)	10. Silver nitrate
11. DNA template	12. Sodium carbonate
13. Gel buffer	14. Formalin
15. Acrylamide solution	16. Glacial acetic acid
17. Glycerol	18. ตัวอย่างเลือดผู้ชาย
19. ตัวอย่างเลือดผู้หญิง	20. ตัวอย่างน้ำขับช่องคลอด

วิธีการทดลอง

1. ตัวอย่างที่ใช้ในการค้นคว้า

ศึกษาจากผลตรวจ จากน้ำขับช่องคลอดของผู้เสียหายที่ถูกกระทำชำเรา ของภาควิชานิติเวช ศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ตั้งแต่ช่วง 1 มกราคม 2550 – 31 ธันวาคม 2551 เป็นระยะเวลา 2 ปี

1.1 การกำหนดขนาดตัวอย่าง

การคำนวณขนาดตัวอย่างที่จะนำมาใช้ในการค้นคว้าครั้งนี้ได้ทำตามวิธีการคำนวณ เพื่อการเปรียบเทียบสัดส่วนระหว่างประชากร 2 กลุ่ม ที่ไม่เป็นอิสระต่อกัน (อรุณ, 2547) สมการ คือ

$$N = \frac{\left[Z_{\alpha} \sqrt{\frac{b}{c} + 1} + Z_{\beta} \sqrt{\left(\frac{b}{c} + 1\right) - p \left(\frac{b}{c} - 1\right)^2} \right]^2}{p \left(\frac{b}{c} - 1\right)^2}$$

เมื่อ N : จำนวนตัวอย่างที่ต้องใช้ในการค้นคว้าทั้งหมด

a, b, c, d : เป็นค่าจากตาราง Case control study ในงานวิจัยอ้างอิง

n : จำนวนตัวอย่างจากตาราง Case control study ในงานวิจัยอ้างอิง

p : $\frac{b}{n}$ หรือ $\frac{c}{n}$ ที่มีค่าน้อย

α : ค่าความเชื่อมั่น ที่ 95% $\alpha = 0.05$

β : ค่า Power of test ที่ 90% $\beta = 0.1$

Z_{α} : ค่า Standard score ของ α : $Z_{0.05} = 1.96$

Z_{β} : ค่า Standard score ของ β : $Z_{0.10} = 1.28$

ซึ่งในการคำนวณขนาดตัวอย่างตามสมการดังกล่าวได้ใช้งานวิจัยของ Chomont และคณะ (2001) อ้างอิง เนื่องจากเป็นงานวิจัยที่มีลักษณะของเนื้องานคล้ายคลึงกับการค้นคว้าที่กำลังศึกษาอยู่ โดย Chomont ได้ทำการศึกษาการเปรียบเทียบระหว่างการตรวจ PSA ซึ่งใช้เป็นตัวแทนของการพบคราบอสุจิ กับ DNA ของ SRY gene ซึ่งผลการวิจัยสามารถนำมาทำเป็นตาราง Case control study ได้ดังนี้

ตาราง 1 การเปรียบเทียบระหว่างการตรวจ PSA กับ ดีเอ็นเอของ SRY gene

		DNA		Total
		+	-	
PSA	+	50 (a)	0 (b)	50
	-	50 (c)	164 (d)	214
Total		100	164	264 (n)

เมื่อนำค่าในตารางมาแทนค่าในสูตรการคำนวณจะได้ ดังนี้

$$N = \frac{\left[1.96 \sqrt{\frac{0}{50} + 1} + 1.28 \sqrt{\left(\frac{0}{50} + 1\right) - \frac{50}{264} \left(\frac{0}{50} - 1\right)^2} \right]^2}{\frac{50}{264} \left(\frac{0}{50} - 1\right)^2}$$

$$N = 51.24 \sim 52 \text{ ตัวอย่าง}$$

ดังนั้นขนาดของกลุ่มตัวอย่างสำหรับการตรวจหาดีเอ็นเอไมโครแซทเทลไลต์บนโครโมโซมเพศชายที่ต้องใช้ในการค้นคว้า ควรจะไม่น้อยกว่า 52 ตัวอย่าง ซึ่งสำหรับการค้นคว้าในที่นี้ที่ต้องการจะเปรียบเทียบระหว่างการตรวจหาตัวอสุจิ กับ ดีเอ็นเอไมโครแซทเทลไลต์ของโครโมโซมเพศชาย ตำแหน่ง DYS390 จะใช้ตัวอย่างในการค้นคว้าทั้งหมด 60 ตัวอย่าง โดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ ดังนี้

1. กลุ่มที่ตรวจพบตัวอสุจิ 30 ตัวอย่าง
2. กลุ่มที่ตรวจไม่พบตัวอสุจิ 30 ตัวอย่าง

ซึ่งรายละเอียดของตัวอย่างนำสืบช่องจากผู้เสียหายทั้งหมดได้แสดงไว้ในภาคผนวก ก.

1.2 เงื่อนไขในการคัดเลือกตัวอย่าง

การคัดเลือกตัวอย่าง จะคัดเลือกตัวอย่างน้ำขับช่องคลอดจากผู้เสียหายที่ถูกกระทำชำเรา ที่มาตรวจที่ภาควิชานิติเวชศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยตัวอย่างทั้งหมดจะได้รับการตรวจหาตัวสุจิและเอนไซม์ Acid Phosphatase ตัวอย่างที่เหลือจะถูกเก็บไว้ในตู้แช่แข็ง อุณหภูมิ -20 องศาเซลเซียส โดยการคัดเลือกตัวอย่างจะมีเกณฑ์การคัดเข้าและคัดออก ดังนี้

1.2.1 เกณฑ์การคัดเข้าศึกษา

A : น้ำขับช่องคลอดซึ่งตรวจ Acid phosphatase ให้ผลบวก (color test < 60 sec หรือ ปริมาณ > 300 U/ml) แต่ตรวจไม่พบตัวสุจิ โดยจะคัดเลือกมาทั้งหมด 30 ตัวอย่าง

B : น้ำขับช่องคลอดซึ่งตรวจ Acid phosphatase ให้ผลบวก (color test < 60 sec หรือ ปริมาณ > 300 U/ml) และตรวจพบตัวสุจิ โดยจะคัดเลือกมาทั้งหมด 30 ตัวอย่าง แต่ในกลุ่มตัวอย่างนี้สามารถแบ่งเป็นกลุ่มย่อยๆ ได้อีก 3 กลุ่ม ตามจำนวนตัวสุจิที่ตรวจพบ คือ กลุ่มที่พบตัวสุจิ ปริมาณ 1+, กลุ่มที่พบตัวสุจิปริมาณ 2+ และกลุ่มที่พบตัวสุจิปริมาณ 3+ ซึ่งการกำหนดปริมาณตัวสุจิที่ตรวจพบดูรายละเอียดของเกณฑ์การกำหนดได้จากข้อมูลในภาคผนวก ข.

1.2.2 เกณฑ์การคัดออก

A: น้ำขับช่องคลอดจากผู้เสียหายที่ถูกกระทำชำเราไม่เกิน 48 ชั่วโมง

B: น้ำขับช่องคลอดจากผู้เสียหายที่ถูกกระทำชำเรา โดยมีประวัติว่าผู้กระทำใส่ถุงยางอนามัย ขณะกระทำชำเรา

2. การสร้างอัลลีลมาตรฐาน (Allelic ladders)

2.1 ใช้ตัวอย่างดีเอ็นเอผู้ชายที่ทราบลักษณะทางพันธุกรรม ในตำแหน่ง DYS390 จำนวน 3 ราย เป็นตัวกำหนด ชนิดของอัลลีลที่ 24, 25 และ 26 ดังแสดงข้อมูลไว้ในภาคผนวก ค.

2.2 นำตัวอย่างดีเอ็นเอแม่แบบ (DNA template) มาเพิ่มปริมาณ โดยเตรียม PCR mixture ลงใน PCR tube ขนาด 0.5 ml ดังนี้ น้ำยา Jump start 5.0 μ l, DNA template 1.0 μ l, Sterile water 3.0 μ l และ 5 μ M Primers mixture (ตำแหน่ง DYS390) 1.0 μ l.

2.3 เพิ่มปริมาณดีเอ็นเอด้วยเทคนิค PCR โดยใช้โปรแกรมการปรับเปลี่ยนอุณหภูมิ ดังนี้ Denaturation 94 °C นาน 45 วินาที, Annealing 55 °C นาน 30 วินาที และ

Extension 72 °C นาน 30 วินาที หลังจากนั้นปล่อยให้เครื่องทำงานไปจนครบ 40 รอบ แล้วพักทิ้งไว้ที่อุณหภูมิ 72 °C นาน 7 นาที

- 2.4 นำ PCR product ที่ได้ไปแยกแอมป์ดิเอ็นเอเทียบกับแอมป์ดิเอ็นเอมาตรฐานโดยใช้กระแสไฟฟ้า 90 volt วิ่งผ่าน Running buffer นาน 16.5 ชั่วโมง (990 นาที)
- 2.5 ย้อมเจลด้วยเทคนิค Silver staining จนเกิดแอมป์ดิเอ็นเอชัดเจน
- 2.6 ตัดเจลแต่ละตำแหน่งที่เกิดแอมป์ดิเอ็นเอในช่วงขนาด 190 - 220 คู่เบส ใส่ลงใน Microcentrifuge tube ขนาด 1.5 ml ที่มีน้ำกลั่นอยู่ปริมาตร 1 ml. โดยใส่หลอดละหนึ่งตำแหน่ง
- 2.7 ใช้ไม้จิ้มฟัน บดเจลให้ละเอียด
- 2.8 นำไปปั่นที่ 14,000 รอบต่อนาที นาน 2 นาที
- 2.9 ดูคือน้ำส่วนบนทิ้งให้มากที่สุด แต่อย่าให้ตะกอนที่ก้นหลอดหายไป
- 2.10 เติมน้ำกลั่นปริมาตร 1 ml ลงไปในหลอด นำไปปั่นแยกที่ความเร็ว 14,000 รอบต่อนาที นาน 2-3 นาที แล้วดูคือน้ำส่วนบนทิ้งไป (ทำซ้ำ 2 รอบ)
- 2.11 เติม Proteinase K (10 mg./ml.) ปริมาตร 2 μ l
- 2.12 เติมสารละลายแขวนลอย Chelex 5% ปริมาตร 200 μ l แล้วนำไปปั่น (Vortex) ให้เข้ากัน
- 2.13 นำไปแช่อบที่อุณหภูมิ 60 °C เป็นเวลา 60 นาที
- 2.14 นำไปปั่น (Vortex) ประมาณ 5-10 วินาที แล้วนำไปปั่นแยกที่ความเร็ว 14,000 รอบต่อนาที นาน 1 นาที
- 2.15 หลังจากนั้นนำมาต้มที่อุณหภูมิ 100 °C เป็นเวลา 8 นาที
- 2.16 จากนั้นใช้น้ำส่วนบนไปเป็นดีเอ็นเอแม่แบบ (DNA template) สำหรับขบวนการ PCR (ตัวอย่างที่เหลือเก็บไว้ที่ อุณหภูมิ 2-8 °C หรือ แช่แข็งก็ได้)

3. การสกัดดีเอ็นเอจาก น้ำขับช่องคลอดของผู้เสียหาย (วิฑูรย์และธานินทร์, 2005)

ตัวอย่างที่คัดเลือกมา เป็นน้ำสกัดเซลล์จากไม้สวอบ ที่เก็บรักษาไว้ในตู้แช่แข็ง อุณหภูมิ -20 °C ดังนั้น หลังจากตัวอย่างทั้งหมดละลายเป็นของเหลวที่อุณหภูมิห้อง จึงทำการสกัดดีเอ็นเอแบบไม่แยกชนิดเซลล์ (Total extraction) เนื่องจากเป็นวิธีที่ง่าย มีขั้นตอนไม่ซับซ้อน

ขั้นตอนการสกัดดีเอ็นเอ

- 3.1 นำตัวอย่างที่คัดเลือกไว้ ซึ่งเก็บอยู่ในหลอด Microcentrifuge tube ขนาด 1.5 ml มาปั่นแยกที่ความเร็ว 14,000 รอบต่อนาที นาน 2-3 นาที
- 3.2 ดูดเอาน้ำส่วนบนทิ้งไป ให้มากที่สุด แต่อย่าให้ตะกอนตัวอย่างสูญหาย
- 3.3 เติมน้ำกลั่นปริมาตร 1 ml ลงไปในหลอด จากนั้นนำไปเขย่าวน (Vortex) ให้เข้ากัน ก่อนที่จะนำไปปั่นแยกที่ความเร็ว 14,000 รอบต่อนาที นาน 2-3 นาที แล้วดูดน้ำส่วนบนทิ้งไป (ทำซ้ำ 2 รอบ เพื่อเป็นการล้างตะกอน)
- 3.4 เติม Proteinase K (10 mg./ml.) ปริมาตร 2 μ l
- 3.5 เติม 5% Chelex ปริมาตร 200 μ l แล้วนำไปเขย่าวน (Vortex) ให้เข้ากัน
- 3.6 นำไปแช่อบที่อุณหภูมิ 37 °C เป็นเวลา 60 นาที
- 3.7 นำไปเขย่าวน (Vortex) ประมาณ 5-10 วินาที แล้วนำไปปั่นแยกที่ความเร็ว 14,000 รอบต่อนาที นาน 10 วินาที
- 3.8 หลังจากนั้นนำมาต้มในน้ำเดือด นาน 8 นาที
- 3.9 นำไปปั่นที่ความเร็ว 14,000 รอบต่อนาที นาน 10 วินาที
- 3.10 จากนั้นใช้น้ำส่วนบนไปเป็นดีเอ็นเอแม่แบบ (DNA template) สำหรับขบวนการ PCR (ตัวอย่างที่เหลือเก็บไว้ที่ อุณหภูมิ 2-8 °C หรือ แช่แข็งก็ได้)

4. การเพิ่มปริมาณดีเอ็นเอ ด้วยเทคนิค PCR (Polymerase Chain Reaction)

- 4.1 เตรียม PCR mixture ลงใน PCR tube ขนาด 0.5 ml ซึ่งมีปริมาตรของสารรวมทั้งหมด 10 μ l ประกอบไปด้วย

1. น้ำยา Jump start 5.0 μ l
2. DNA template 4.0 μ l
3. DYS390 primer mix (5 μ M each) 1.0 μ l โดย Primer มีลำดับเบส ดังนี้

Primer F: 5'-TATATTTTACACATTTTGGGCC-3'

Primer R: 5'-TGACAGTAAATGAACACATTGC-3'

- 4.2 เมื่อเตรียม PCR mixture ข้างต้นเรียบร้อยแล้ว ก็นำไปปั่นตก (Spin down) ก่อนนำเข้าเครื่องปรับเปลี่ยนอุณหภูมิ (Thermal cycles) โดยตั้งอุณหภูมิในแต่ละรอบ ดังนี้

Denaturation	94 °C	นาน	45 วินาที
Annealing	55 °C	นาน	30 วินาที
Extension	72 °C	นาน	30 วินาที

หลังจากนั้นปล่อยให้เครื่องทำงานไปจนครบ 40 รอบ แล้วพักทิ้งไว้ที่ 72°C นาน 7 นาที เราก็จะได้ PCR product เพื่อนำไปทำการแยกแแถบดีเอ็นเอในขั้นตอนต่อไป

5. การแยกแแถบดีเอ็นเอ โดยการผ่านกระแสไฟฟ้า (Electrophoresis)

- 5.1 เตรียม 8.5% Acrylamide gel สำหรับใช้ในการแยกแแถบดีเอ็นเอ
- 5.2 นำ PCR Product ที่ได้จากการเพิ่มปริมาณดีเอ็นเอ ด้วยเทคนิค PCR ข้างต้นมาแยกแแถบดีเอ็นเอ โดยใส่ PCR Product ลงไปในหลุมของ Acrylamide gel
- 5.3 นำ Acrylamide gel ที่มี PCR Product อยู่ ไปแยกแแถบดีเอ็นเอ โดยใช้กระแสไฟฟ้า 90 volt วิ่งผ่าน Running buffer นาน 16.5 ชั่วโมง (990 นาที)

6. การย้อมเจลด้วยวิธี Silver staining (วิฑูรย์และธานินทร์, 2005)

- 6.1 นำแผ่นเจลที่ได้หลังจากแยกแแถบดีเอ็นเอ ด้วยกระแสไฟฟ้าข้างต้น มาแช่ใน 1% Nitric acid แช่เป็นเวลา 10 นาที
- 6.2 ล้างเจลด้วยน้ำกลั่น 2 ครั้งๆละ 5-10 วินาที
- 6.3 แช่แผ่นเจลใน 0.012 M Silver nitrate solution แล้วแช่เป็นเวลา 20 นาที
- 6.4 ล้างเจลด้วยน้ำกลั่น 2 ครั้งๆละ 5-10 วินาที
- 6.5 เติมน้ำสารละลายของ 0.28 M Sodium carbonate และ 0.019% Formalin ปริมาณ 50 ml ลงไปรองจนสารละลายเปลี่ยนเป็นสีน้ำตาลให้เทสารละลายนั้นทิ้งไป แล้วนำสารละลายที่เหลือทั้งหมดเติมลงไปใหม่ แช่จนเห็นแแถบดีเอ็นอบนแผ่นเจลชัดเจน
- 6.6 จากนั้นหยุดปฏิกิริยาด้วย 10% Glacial acetic acid แช่เป็นเวลา 5 นาที
- 6.7 ล้างเจลด้วยน้ำกลั่น 2 ครั้งๆละ 5-10 วินาที (หรือล้างจนกว่าไม่มีกลิ่นของ Acetic acid)
- 6.8 นำแผ่นเจลที่ได้ไปทำให้แห้ง ด้วยเครื่อง Gel dryer

7. การแปรผลการทดลอง

เปรียบเทียบแแถบ DNA ที่ตรวจพบจากตัวอย่างน้ำซับช่องคลอดของผู้เสียหายทั้ง 60 ตัวอย่าง กับอัลลีลมาตรฐานที่สร้างขึ้น เพื่อดูตำแหน่งและขนาดของแแถบ DNA ที่ตรวจพบ ว่าอยู่ช่วงขนาดที่คาดไว้หรือไม่ ถ้าใช่แสดงว่าให้ผลบวก (Positive test)

หลังจากได้ข้อมูลครบทั้ง 60 ตัวอย่างแล้ว ก็นำข้อมูลนั้นไปคำนวณค่าทางสถิติ เพื่อดูว่าโอกาสการตรวจพบดีเอ็นเอไมโครแซทเทลไลต์บนโครโมโซมเพศชาย ในตำแหน่ง DYS390 มีความแตกต่างกับการตรวจพบตัวสุจิอย่างมีนัยสำคัญหรือไม่